

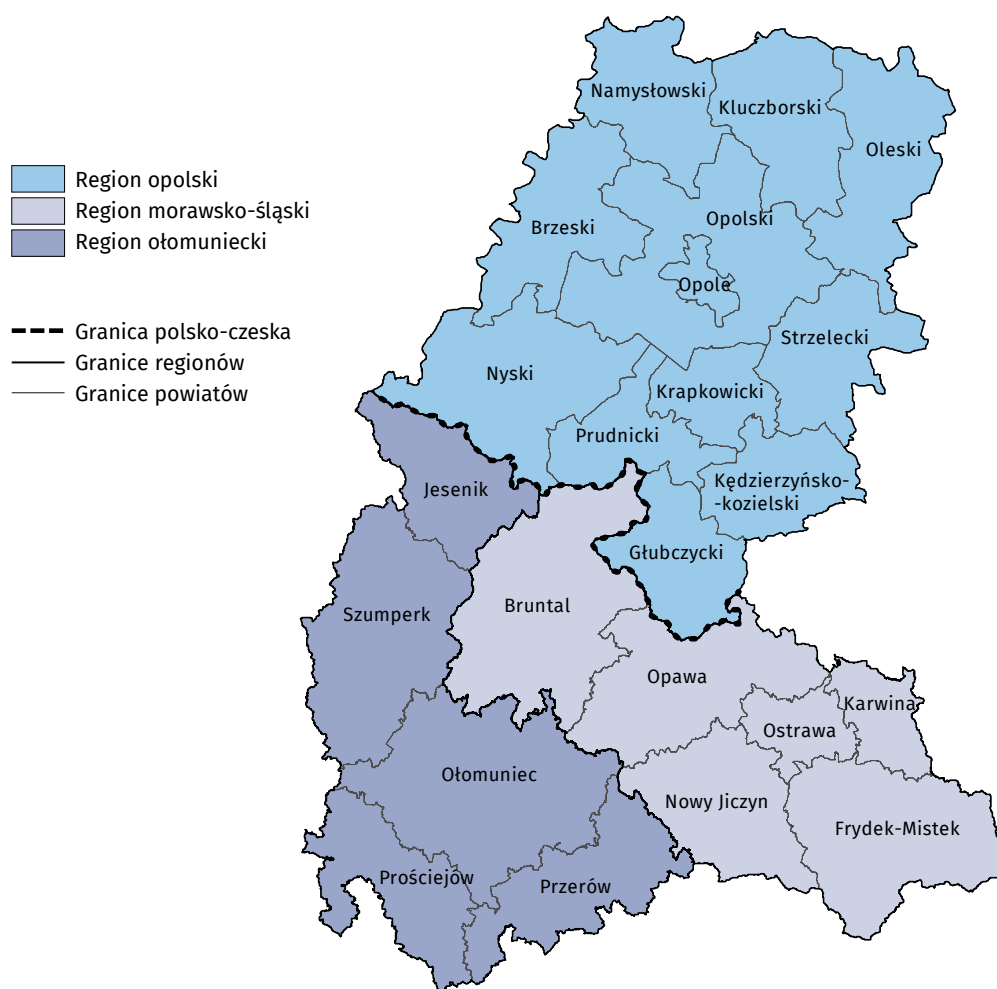
Stan i struktura demograficzna ludności oraz liczba mieszkań i budynków w regionach: opolskim, morawsko-śląskim i łomunieckim na podstawie wyników NSP 2011 i 2021

19.07.2023 r.

Opracowanie zawiera wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań (NSP) 2011 i 2021 dotyczące jednostek terytorialnych w trzech przygranicznych regionach: opolskim, łomunieckim i morawsko-śląskim. W celu dokonania porównań przyjęto umownie, że czeskie kraje odpowiadają polskim województwom (regionom), a czeskie okresy – polskim powiatom i tak też są określane w niniejszym opracowaniu.

Z dniem 1 stycznia 2017 r. w województwie opolskim uległa zmianie powierzchnia jednostek podziału terytorialnego, w wyniku włączenia do miasta Opola części terytorium następujących gmin z powiatu opolskiego: Dąbrowa, Dobrzeń Wielki, Komprachcice i Prószków. Fakt ten może mieć odzwierciedlenie w zmianach liczby ludności oraz mieszkań i budynków w latach 2011–2021.

Mapa 1. Jednostki terytorialne w regionach: opolskim, morawsko-śląskim i łomunieckim

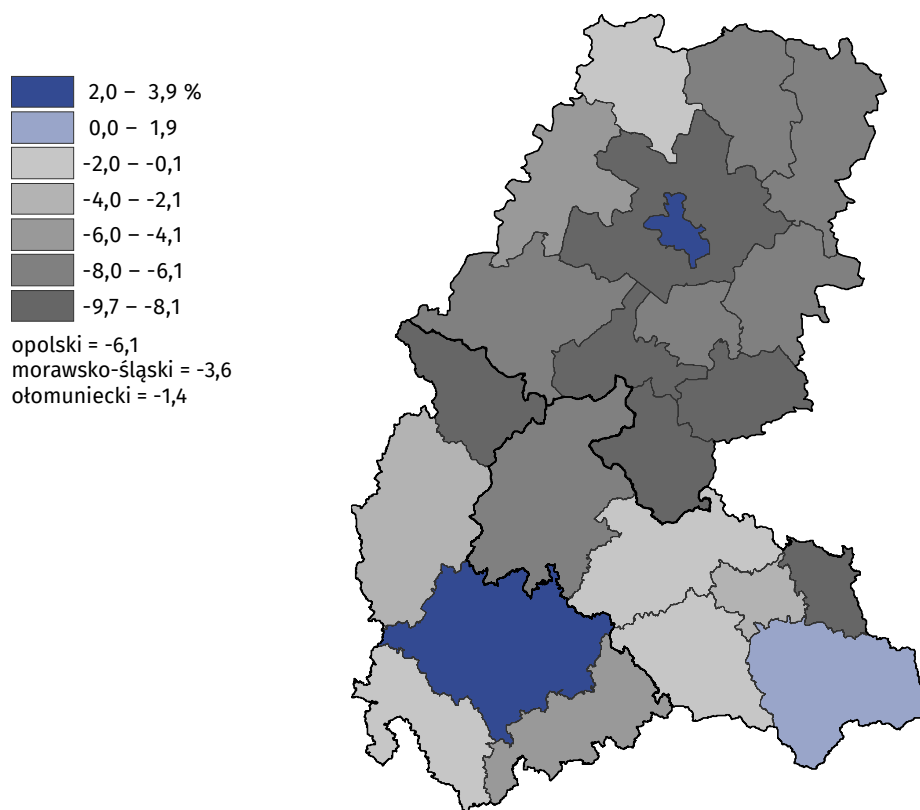

Stan i struktura demograficzna ludności

Wyniki NSP 2021 przeprowadzanego zarówno w Polsce, jak i w Czechach wykazały niekorzystne tendencje w kształtowaniu się zasobów ludnościowych w każdym z analizowanych regionów. Dowodzi tego zmniejszenie się liczby ludności w latach 2011–2021 odpowiednio o 6,1% w regionie opolskim, o 3,6% w morawsko-śląskim i o 1,4% w ołomunieckim. Oznacza to, że w analizowanym okresie ubył co 16 mieszkańców województwa opolskiego, co 28 mieszkańców województwa morawsko-śląskiego i co 71 mieszkańców województwa ołomunieckiego. Skala ubytku wskazuje na istotne zróżnicowanie, a jednocześnie najbardziej niekorzystną sytuację w polskiej części pogranicza.

Zmniejszenie liczby ludności odnotowano w większości powiatów badanych regionów. Ubytek liczby ludności mieścił się w przedziale od 1,2% (Nowy Jiczyn) do 9,7% (kędzierzyńsko-kozielski). Największa skala ubytku wystąpiła w powiatach regionu opolskiego, wśród których, poza kędzierzyńsko-kozielskim, znaczący spadek liczby ludności odnotowano w: głubczyckim (o 9,5%), opolskim (o 9,1%), prudnickim (o 8,3%) i krapkowickim (o 8,0%). W przypadku powiatów po czeskiej stronie granicy obserwowana była nieco mniejsza rozpiętość w zakresie ubytku liczby ludności. W regionie morawsko-śląskim największy ubytek liczby ludności odnotowano w powiatach: Karwina (o 8,1%) i Bruntal (o 7,0%), a w ołomunieckim – w powiecie Jeseník (o 8,5%). Rozkład przestrzenny ubytku liczby ludności wskazuje, że koncentruje się on przede wszystkim w strefie przygranicznej, zarówno po polskiej, jak i czeskiej stronie granicy. Zwiększenie liczby ludności obserwowano w m. Opole (o 3,9%) oraz powiatach: Ołomuniec (o 3,0%) i Frydek-Mistek (o 0,8%).

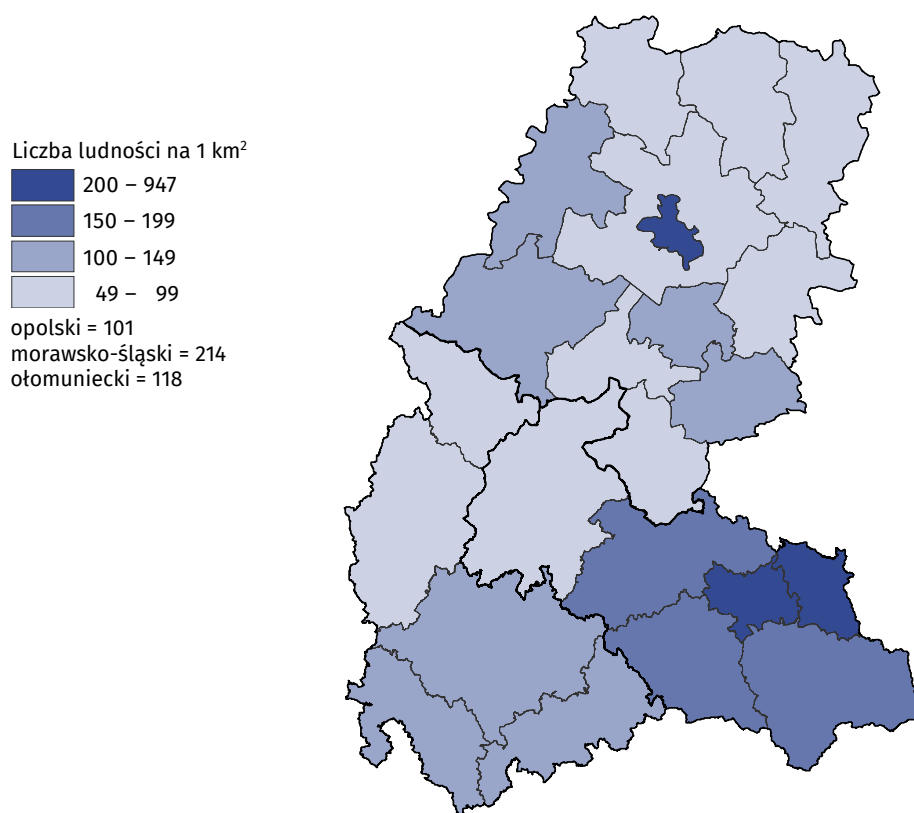
Mapa 2. Zmiana liczby ludności w latach 2011–2021

Wyniki NSP 2021 wskazują, że badane jednostki istotnie różniły się pod względem stopnia koncentracji ludności. Najwyższą gęstość zaludnienia, określoną liczbą osób na 1 km², odnotowano w regionie morawsko-śląskim (214), następnie w ołomunieckim (118) i opolskim (101). Region morawsko-śląski wyróżnia się ponad dwukrotnie wyższą gęstością zaludnienia. Na jego obszarze najbardziej skoncentrowaną ludność obserwowano w m. Ostrawa (947 osób/km²) i powiecie Karwina (661 osób/km²). Równie

wysoka gęstość zaludnienia cechuje m. Opole (856). Pozostałe jednostki terytorialne całego badanego obszaru charakteryzują się relatywnie niską koncentracją ludności, mieszczącą się w przedziale od 49 osób/km² (powiat Jesenik) do 173 osób/km² (powiat Frydek-Mistek).

Mapa 3. Gęstość zaludnienia w 2021 r.

Zmiany zaludnienia analizowanego obszaru mają odzwierciedlenie w przekształcaniu się struktury demograficznej, w tym ze względu na podstawowe jej kategorie, takie jak płeć i wiek.

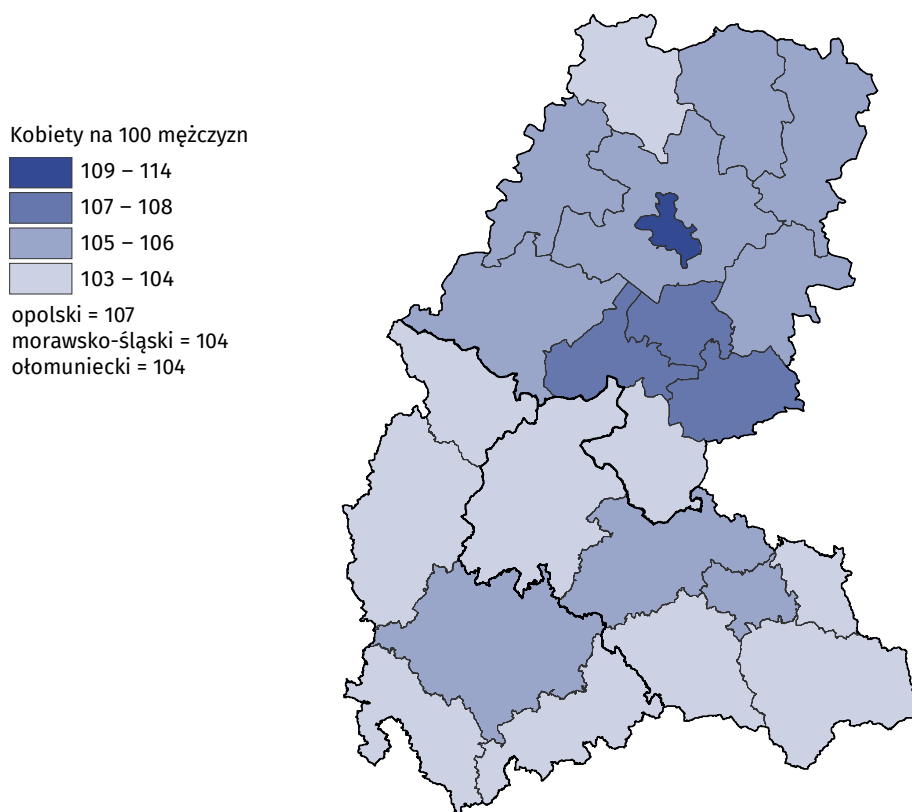
W latach 2011–2021 w województwie opolskim liczba kobiet i mężczyzn spadła w jednakowym tempie i ich udział w strukturze ludności utrzymał się na podobnym poziomie. Tymczasem w czeskich województwach obserwowano większe zmiany udziału każdej z grup płci, wynikające z większej skali ubytku liczby kobiet. W 2021 r. w obu czeskich regionach udział kobiet wyniósł po 51,0% i był niższy po 0,4 p. proc. od notowanego w 2011 r.

Tablica 1. Ludność według płci

Wyszczególnienie	2011		2021		
	w tys.	w %	w tys.	w %	2011=100
Region opolski	1016,2	100,0	954,1	100,0	93,9
Mężczyźni	491,3	48,3	461,5	48,4	93,9
Kobiety	524,9	51,7	492,6	51,6	93,9
Region morawsko-śląski	1205,8	100,0	1162,8	100,0	96,4
Mężczyźni	586,5	48,6	570,1	49,0	97,2
Kobiety	619,3	51,4	592,8	51,0	95,7
Region ołomuniecki	628,4	100,0	619,8	100,0	98,6
Mężczyźni	305,5	48,6	303,9	49,0	99,5
Kobiety	322,9	51,4	315,9	51,0	97,8

Zmiany w strukturze ludności według płci znajdują także odzwierciedlenie we wskaźniku feminizacji, określającym liczbę kobiet przypadającą na 100 mężczyzn. Zauważa się, że w 2021 r. we wszystkich badanych regionach i powiatach liczba kobiet była wyższa niż liczba mężczyzn, a wskaźnik feminizacji wahał się w granicach od 103 (powiaty: Bruntal, Frydek-Mistek, Nowy Jiczyn, Jeseník i Szumperk) do 114 (m. Opole). Zarówno wartość, jak i zróżnicowanie wskaźnika feminizacji były mniejsze w czeskich regionach i w każdym z nich wskaźnik osiągnął poziom 104. Tymczasem w regionie opolskim zarówno wartość, jak i dysproporcje w zakresie wskaźnika feminizacji były znacznie wyższe. Wartość tego wskaźnika wyniosła dla regionu opolskiego 107 i w większym stopniu była ona zróżnicowana terytorialnie, mieszcząc się w przedziale od 104 (powiaty: głubczycki i namysłowski) do 114 (m. Opole). Zjawisko feminizacji jest uwarunkowane dwoma procesami: starzeniem się społeczeństwa i większą ofertą miejsc pracy w usługach zlokalizowanych w miastach. W przypadku badanego obszaru obserwowane jest starzenie się społeczeństwa, natomiast fakt notowania najwyższych wskaźników feminizacji w każdym z regionów właśnie w obszarach miejskich (m. Opole, m. Ostrawa, powiat Ołomuniec) może potwierdzać drugą przyczynę nadwyżki liczby kobiet nad liczbą mężczyzn.

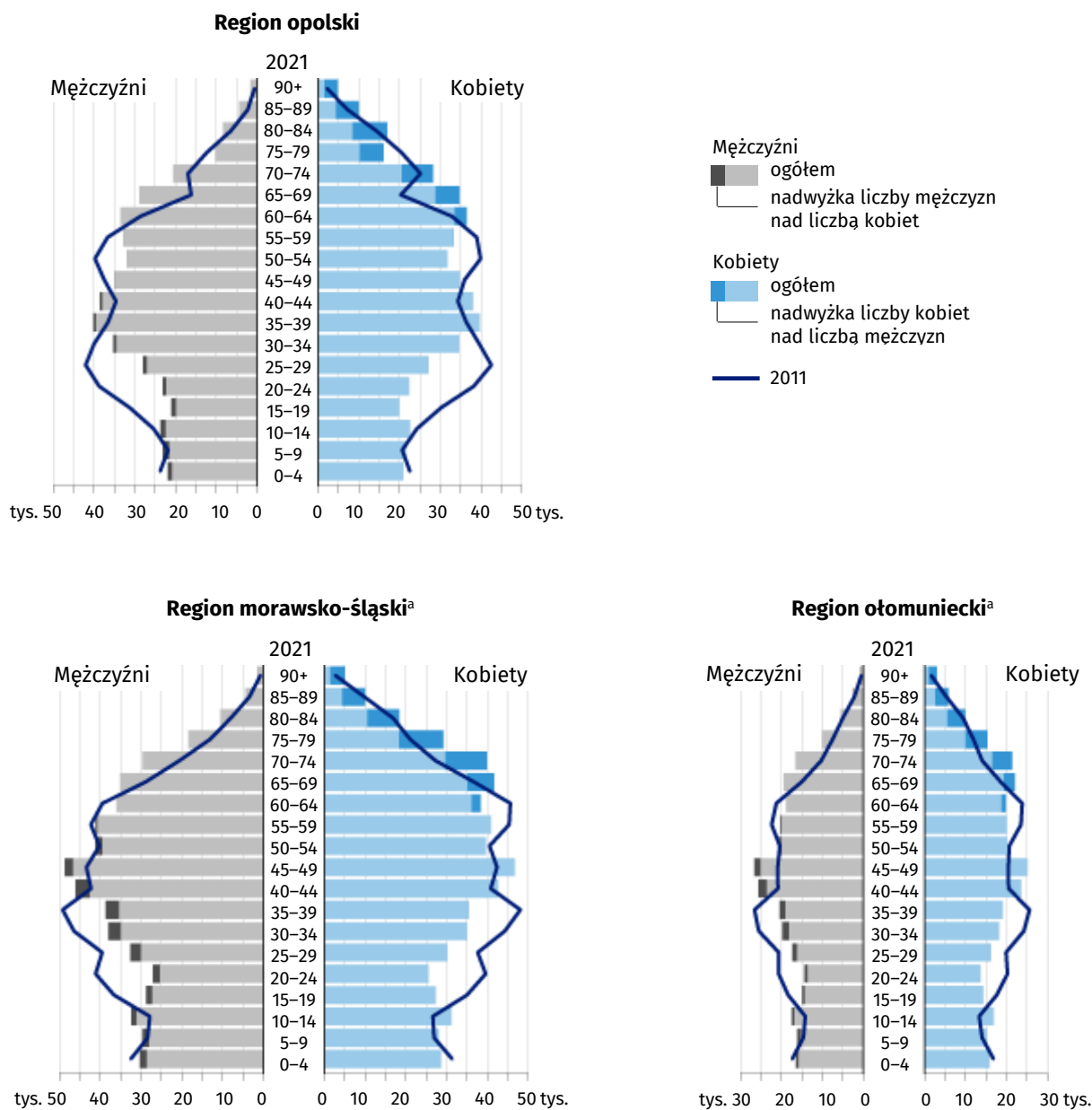
Mapa 4. Współczynnik feminizacji w 2021 r.

Analiza struktury ludności według wieku i płci wskazuje na podobne tendencje w badanych regionach. Piramida wieku ludności dla każdego z regionów przyjmuje charakter regresywny, ma dużo węższą podstawę, co wynika ze zmniejszającej się liczby urodzeń, a zarazem obrazuje starzenie się ludności. W społeczeństwie każdego z regionów wyraźnie zaznaczone są dwa wyższe demograficzne z połowy lat 50. oraz z przełomu lat 70. i 80. ubiegłego wieku. Podobnie kształtują się relacje między liczbą kobiet i liczbą mężczyzn w poszczególnych grupach wieku. W każdym z regionów obserwowana jest nadwyżka liczby mężczyzn nad liczbą kobiet w najmłodszych grupach wieku, a od około 60 roku życia zaznacza się nadwyżka liczby kobiet nad liczbą mężczyzn. Z porównania struktury ludności według wieku i płci w 2021 r. w poszczególnych regionach wynika, że najbardziej niekorzystnie kształtuje się ona w województwie opolskim. Liczba ludności w grupie wieku 0–10 lat w okresie międzyspisowym zmniejszyła się w województwach opolskim i morawsko-śląskim (odpowiednio: o 1,0% i o 0,4%), a wzrosła w ołomunieckim

(o 3,3%). Równocześnie, w tym samym okresie liczba ludności w wieku 90 lat i więcej w województwie opolskim wzrosła o 127,5%, w morawsko-śląskim – o 89,5%, a w ołomunieckim – o 83,8%.

Wykres 1. Ludność według płci i wieku

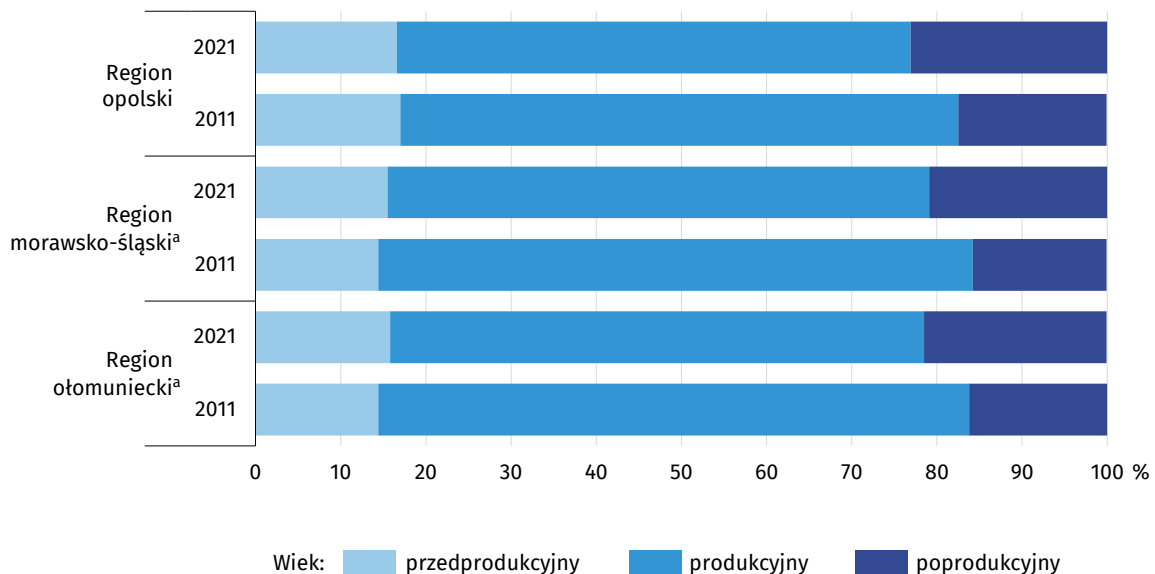

a W 2011 r. dane nie uwzględniają wieku nieustalonego.

Wyniki NSP 2021 wskazują także na duże zmiany w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku. W odniesieniu do 2011 r. w województwie opolskim zmniejszył się odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym (z 17,0% do 16,6%), a także w wieku produkcyjnym (z 65,5% do 60,3%). Wyraźnie zwiększył się natomiast udział ludności w wieku poprodukcyjnym (z 17,4% do 23,1%). W obu czeskich regionach zmniejszył się udział liczby osób w wieku produkcyjnym (w morawsko-śląskim z 69,8% do 63,6% i w ołomunieckim z 69,4% do 62,7%), natomiast zwiększyły się udziały w grupach wieku nieprodukcyjnego (tj. przedprodukcyjnego i poprodukcyjnego). Udział osób w wieku poprodukcyjnym w regionie ołomunieckim wzrósł z 16,2% do 21,4%, a w morawsko-śląskim z 15,7% do 20,9%. Mniejsza skala zmian dotyczyła wzrostu udziału osób w wieku przedprodukcyjnym (w regionie ołomunieckim z 14,4% do 15,8%, a w regionie morawsko-śląskim z 14,4% do 15,5%).

Coraz mniej korzystnie kształtują się również relacje pomiędzy poszczególnymi ekonomicznymi grupami wieku, wyrażone współczynnikiem obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym). W 2011 r. w województwie opolskim na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały 53 osoby w wieku nieprodukcyjnym, w morawsko-śląskim – 43 osoby, a w ołomunieckim – 44 osoby. W 2021 r. współczynnik obciążenia demograficznego wzrósł w każdym regionie (w opolskim – o 13, w morawsko-śląskim – o 14, a w ołomunieckim – o 15). Było to konsekwencją wyraźnie większego obciążenia przede wszystkim osobami w wieku poprodukcyjnym. W 2021 r. w województwie opolskim na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 38 osób w wieku poprodukcyjnym, w morawsko-śląskim – 33, a w ołomunieckim – 34 (w 2011 r. odpowiednio: 27, 23 i 23).

Wykres 2. Ludność według ekonomicznych grup wieku

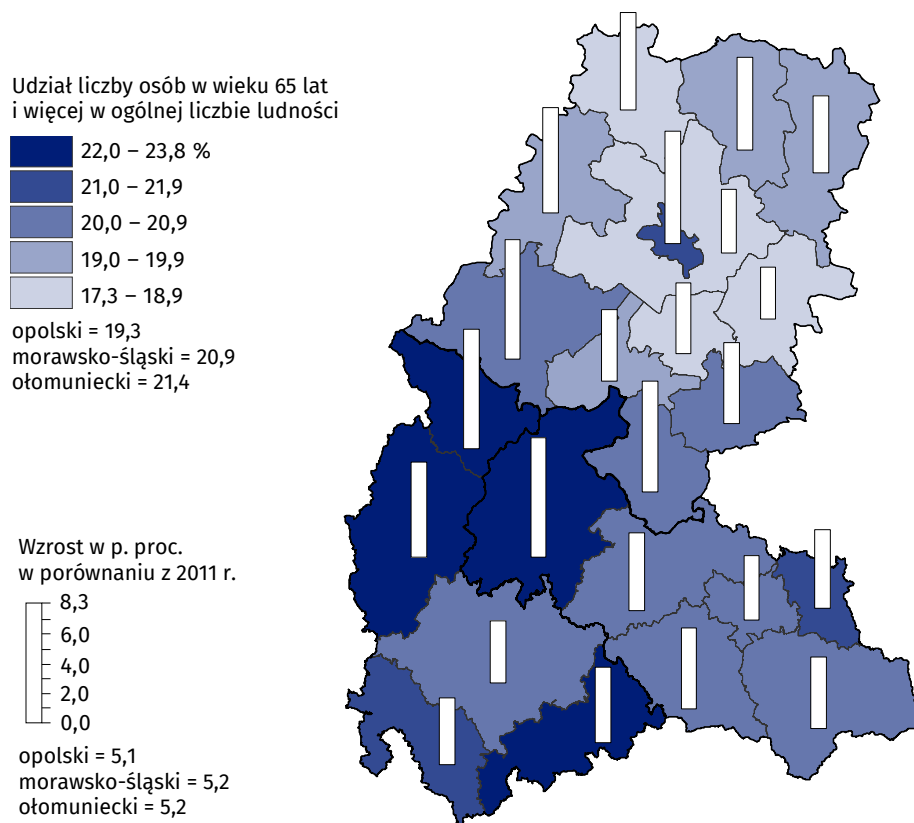

a W 2011 r. dane nie uwzględniają wieku nieustalonego.

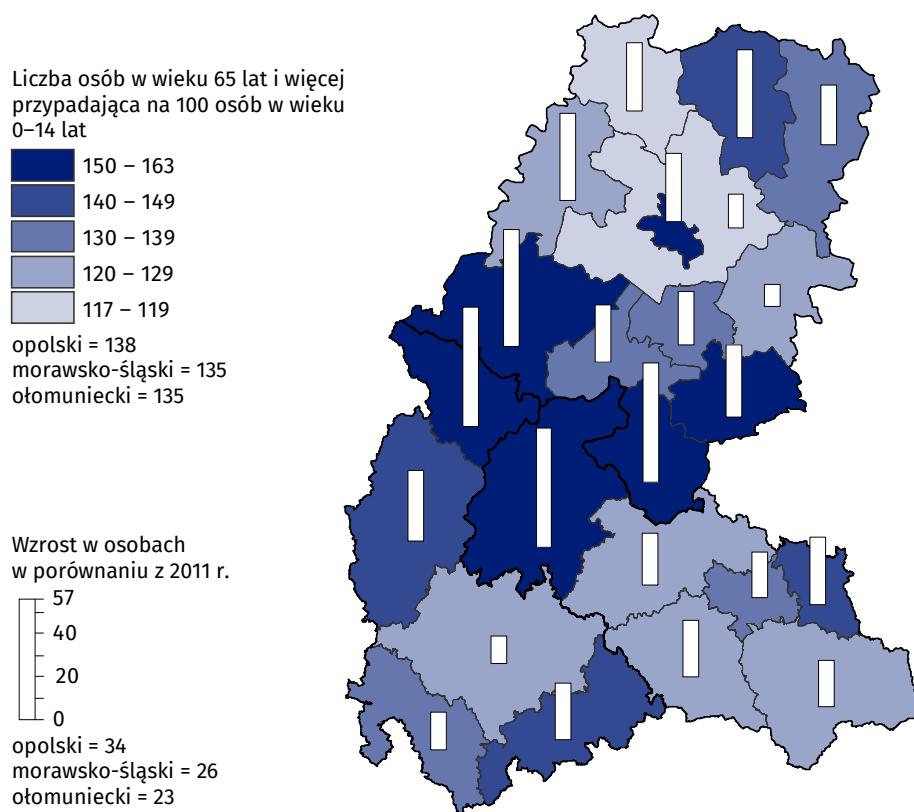
W latach 2011–2021 w badanych regionach pogranicza polsko-czeskiego obserwowano postępujący proces starzenia się ludności, czego potwierdzeniem są podstawowe miary: współczynnik starości demograficznej (udział liczby osób w wieku 65 lat i więcej w ludności ogółem) oraz indeks starości (liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 0–14 lat).

W każdym z badanych regionów udział liczby osób w wieku 65 lat i więcej w ludności ogółem w okresie międzypisowym wzrósł w podobnej skali, tj. o 5,1 p. proc. w opolskim i po 5,2 p. proc. w morawsko-śląskim i ołomunieckim. W układzie powiatów zaznacza się większe zróżnicowanie zjawiska. W 2021 r. najwyższy współczynnik starości demograficznej odnotowano w powiecie Jesenik (23,8%), a kolejnymi pod tym względem były: Bruntal (22,9%), Szumperk (22,6%) oraz Przerów (22,2%). Łącznie jednostek, w których przynajmniej co 5 osoba była w wieku 65 lat i więcej odnotowano 15 (wszystkie powiaty po czeskiej stronie granicy i 4 powiaty w województwie opolskim: głubczycki, kędzierzyńsko-kozielski, nyski i m. Opole). Największy wzrost współczynnika starości demograficznej w latach 2011–2021 wystąpił w powiatach: Jesenik (o 8,3 p. proc.), Bruntal (o 8,1 p. proc.) i nyskim (o 6,8 p. proc.), z kolei najmniejszy – w: strzeleckim (o 2,9 p. proc.), opolskim (o 3,6 p. proc.) i krapkowickim (o 4,0 p. proc.).

Mapa 5. Współczynnik starości demograficznej w 2021 r.

Mapa 6. Indeks starości w 2021 r.

Podobne tendencje oraz rozkład przestrzenny obrazuje indeks starości. W 2021 r. największą liczbą osób w wieku 65 lat i więcej przypadającą na 100 osób w wieku 0–14 lat wyróżniało się województwo opolskie – 138, podczas gdy w obu regionach czeskich było to po 135. W układzie powiatów najwyższy indeks starości odnotowano w powiatach: Jesenik (163), głubczyckim (158) oraz nyskim, m. Opole i Bruntal (po 154). Najmniejsza liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 0–14 lat wystąpiła z kolei w powiatach: namysłowskim (117), opolskim (119) oraz strzeleckim i Ołomuniec (po 122). Rozpatrując dynamikę tego zjawiska, można stwierdzić, że w latach 2011–2021 indeks starości w największym stopniu wzrósł w województwie opolskim (o 34), a następnie w morawsko-śląskim (o 26) i ołomunieckim (o 23). W przekroju terytorialnym badanych regionów największy przyrost liczby osób w wieku 65 lat i więcej przypadającej na 100 osób w wieku 0–14 lat miał miejsce w powiatach: Jesenik (o 57), głubczyckim (o 56), nyskim i Bruntal (po 55). W najmniejszym stopniu indeks wzrósł w powiatach: strzeleckim (o 10), Ołomuniec (o 13) i opolskim (o 16). Wartości tego wskaźnika, jak również skala jego przyrostu, obrazują duże zróżnicowanie przestrzenne procesu starzenia się ludności w badanych powiatach.

Mieszkania i budynki

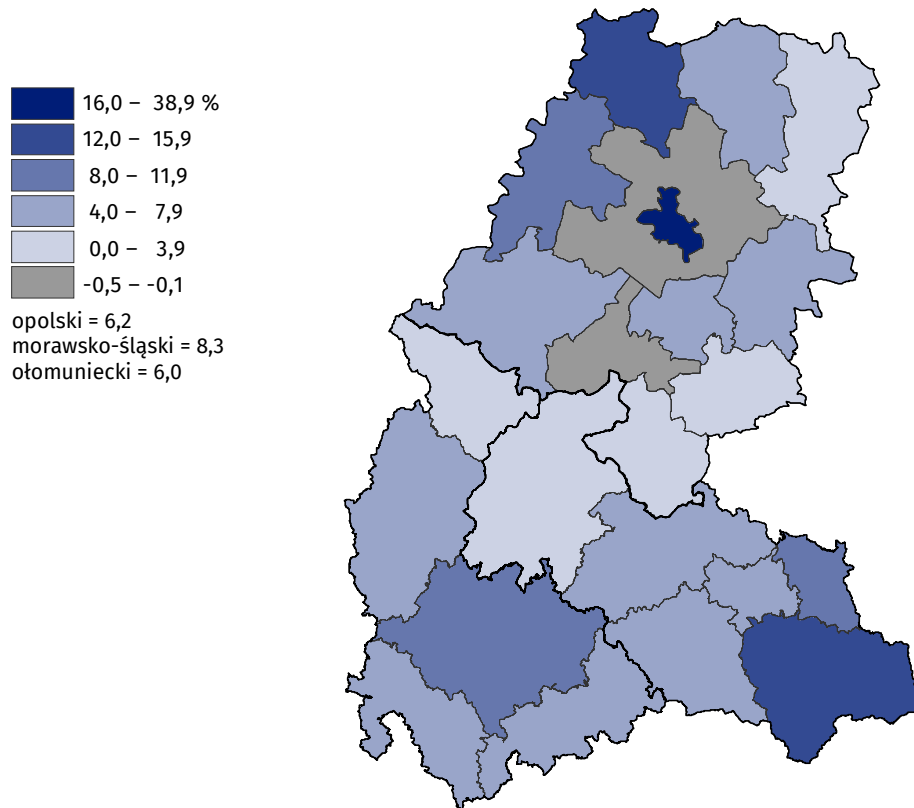
Wyniki NSP 2021 wskazują na znaczący przyrost zasobów mieszkaniowych na całym terenie badanego pogranicza. Liczba budynków w województwie opolskim w 2021 r. wyniosła 186,2 tys., w morawsko-śląskim – 211,9 tys., a w ołomunieckim – 145,7 tys. i w odniesieniu do 2011 r. zwiększyła się odpowiednio: o 6,2%, o 8,3% i o 6,0%. W układzie terytorialnym największy przyrost liczby budynków wystąpił w m. Opole (o 38,9%), a następnie w powiatach: Frydek-Mistek (o 13,1%), namysłowskim (o 12,1%) i brzeskim (o 11,1%). Najmniejsze przyrosty miały miejsce w powiatach: głubczyckim (o 0,1%), kędzierzyńsko-kozielskim (o 2,9%) oraz Bruntal (o 3,0%). Nieznaczny spadek liczby budynków względem 2011 r. odnotowano w powiatach opolskim i prudnickim.

Tablica 2. Mieszkania i budynki

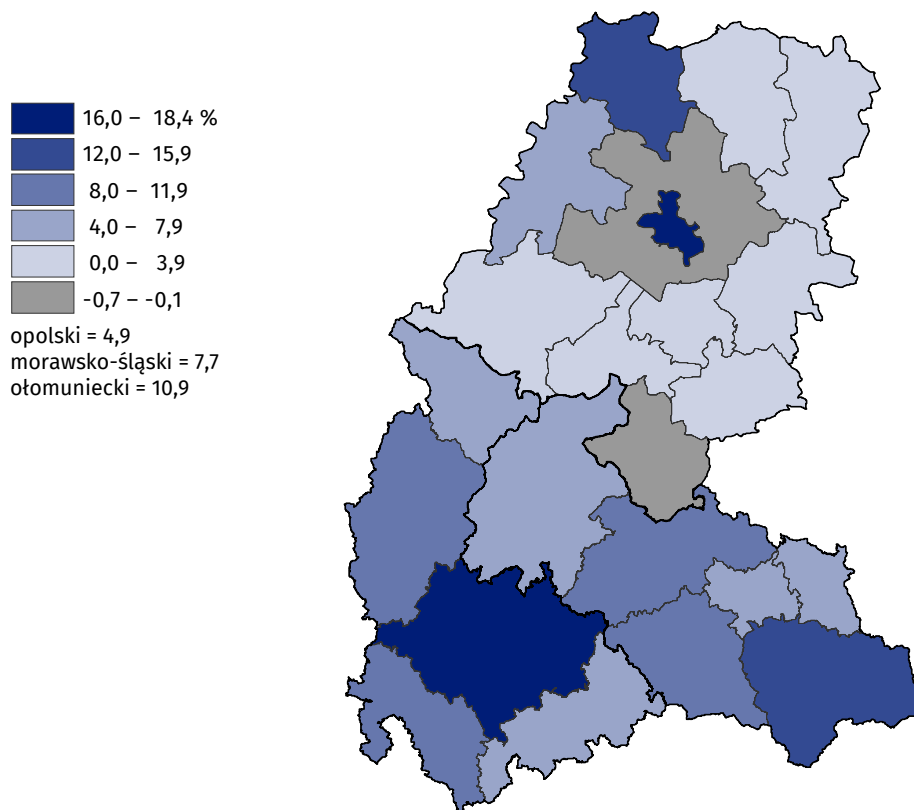
Wyszczególnienie	2011	2021	
	w tys.		2011=100
Region opolski			
Mieszkania	344,2	361,0	104,9
Budynki	175,2	186,2	106,2
Region morawsko-śląski			
Mieszkania	532,3	573,2	107,7
Budynki	195,7	211,9	108,3
Region ołomuniecki			
Mieszkania	279,3	309,9	110,9
Budynki	137,3	145,7	106,0

Wraz ze wzrostem liczby budynków zmieniła się także liczba mieszkań. Najwięcej zasobów mieszkaniowych w 2021 r. skoncentrowanych było w regionie morawsko-śląskim (573,2 tys. mieszkań; o 7,7% więcej względem 2011 r.), następnie w opolskim (361,0 tys.; o 4,9% więcej) i ołomunieckim (309,9 tys.; o 10,9% więcej). Wzrost liczby mieszkań w okresie międzypisowym odnotowano w niemal wszystkich powiatach na badanym obszarze. Największy miał miejsce w jednostkach zurbanizowanych, tj. w m. Opole (o 18,4%) oraz w powiatach: Ołomuniec (o 16,7%), namysłowskim (o 13,5%), Frydek-Mistek (o 12,2%) i Opawa (o 10,7%). W najmniejszym stopniu liczba mieszkań zwiększyła się w powiatach: prudnickim (o 0,2%), strzeleckim (o 1,0%) i kędzierzyńsko-kozielskim (o 1,1%), natomiast ubytek liczby mieszkań odnotowano w powiatach opolskim i głubczyckim.

Mapa 7. Zmiana liczby budynków w latach 2011–2021

Mapa 8. Zmiana liczby mieszkań w latach 2011–2021

Obserwowany wzrost liczby mieszkań przy jednoczesnym ubytku liczby ludności powoduje wzrost dostępności mieszkań, wyrażonej wskaźnikiem liczby mieszkań przypadającej na 1000 ludności. W 2021 r. w województwie opolskim na 1000 ludności przypadało 378 mieszkań, tj. o 39 więcej niż w 2011 r. W regionach czeskich wskaźnik był wyższy i w przypadku morawsko-śląskiego wyniósł 493 (o 52 więcej niż w 2011 r.), a ołomunieckiego – 500 (o 56). W przekroju terytorialnym najwięcej mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności odnotowano w powiatach: Jesenik (529), Bruntal (525), m. Ostrawa (510), natomiast po polskiej stronie granicy w m. Opole (464) i kędzierzyńsko-kozielskim (405). Najmniejsza liczba mieszkań przypadająca 1000 mieszkańców wystąpiła w powiatach województwa opolskiego: opolskim (333), strzeleckim (334) oraz oleskim (338).

Opracowanie merytoryczne:

Urząd Statystyczny w Opolu

we współpracy z:

Urzędami Statystycznymi w Ołomuńcu i Ostrawie

www.opole.stat.gov.pl

[@Opole_STAT](https://twitter.com/Opole_STAT)

[@USOpole](https://www.facebook.com/USOpole)

Powiązane opracowania

[Informacja o wynikach narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań 2021 na poziomie województw powiatów i gmin](#)

[Stan i struktura demograficzna ludności oraz liczba budynków i mieszkań w województwie opolskim – wyniki ostateczne NSP 2021](#)

[Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021. Metodologia i organizacja badania](#)

Temat dostępny w bazach danych

[Bank Danych Lokalnych](#)

Ważniejsze pojęcia dostępne w słowniku

[Ludność](#)

[Wiek nieprodukcyjny](#)

[Wiek poprodukcyjny](#)

[Wiek produkcyjny](#)

[Wiek przedprodukcyjny](#)

[Gęstość zaludnienia](#)

[Współczynnik feminizacji](#)

[Mieszkanie](#)

[Budynek](#)